

פרוטוקול מס' 192

מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה שהתקיימה
ביום ה' י"ב בסיון תשל"ו - 10.6.76, בשעה 11.30

השתתפו: חברי הועדה: ג.צ. קשת י"ד וו"ר
פ. יבארי
א. לורדיגור
מ. ידיד
א. יריב
י. תמיר

מוזמנים:

ש. להט - ראש העיריה
א. קרמר - חבר הנהלת העיריה
ח. טסה - חברת הנהלת העיריה
פ. אונקובסקי - סגן ראש העיריה
א. פרבר - מנכ"ל "חלמיש"
א. מרק - מהנדס העיר
ע. שפירא - עובד העיריה
צ. כספי - מנהל המחלקה ליפו והשכונות
ש. הררי
א. וויזן
נצ"מ ר. קומפורט
רפ"ק צ. עטר
גב' ז. קווינט
י. קפלן - מינהל מקרקעי ישראל

מזכיר:

י. ברזני

רשמה:

ש. אלטרמן

סדר היום:

סיור ועדת הפנים ואיכות הסביבה בשכונת התקווה

היו"ר ב.צ. קשת:
אני פותח את ישיבת הוועדה. אנחנו התכנסנו כאן כדי לסכם את הסיור שהיה ולא כדי להיכנס למדיניות, תתקיים ישיבה מיוחדת שבה נוכל לדון בבעיות השונות.

בהזדמנות זו אני רוצה להודיע לכם כי הישיבה של הוועדה מחר לא תהיה מוקדשת לשכונת התקווה אף שכונת עזרה, אלא לקיצוצים שנעשו בתקציב משרד המשטרה. נפגשנו עם שר המשטרה. לאחר שהוא סיפר לנו מה שקרה בישיבת הממשלה, החלטנו שמחר נקיים דיון בקיצוץ בתקציב משרד המשטרה. על המשך הישיבה בנושא זה שאנחנו דנים בו היום תקבלו הודעה.

נמצאים איתנו בציגי העירייה, מינהל מקרקעי ישראל, המשטרה וחברות "חלמיש". אנחנו הכוینו את המלווים בדרך. אני רוצה בהזדמנות זאת להודות על ההסברים שקיבלנו. אם יש שאלות לחברי הכנסת אל הנציגים האלה - אבקש לעשות זאת.

י. בארי:
שאלתי הראשונה מופנית אל המשטרה: כאשר פונים אליכם מעיריית תל-אביב או ממינהל מקרקעי ישראל ומדברים איתכם על תפיסת קרקע והתפיסה היא טרייה - האם אתם מתגייסים לסלק את האנשים, לפי בקשתם?

שאלה שנייה: אם באים אליכם עם פסק דין, מה מידת הסיוע והעזרה שאתם מושיטים? שמענו על בית המלאכה של הררי, מה המצב במקרים אחרים?

שאלה אל מינהל מקרקעי ישראל: כאשר נודע לכם על פלישה ועל תפיסת קרקע שבוצעה לפני מספר שעות או לפני יום-יומיים, האם אתם מיד ניגשים לנקיטת צעדים נגד משיגי גבול?

שאלה אל עיריית תל-אביב: טרם שהעירייה ניגשת לבצע פסקי דין להריסת מבנים בלתי חוקיים, נגד אנשים שתפסו קרקעות לא להם, האם מכינים את דעת הקהל במקום ומשתדלים ליצור דעת קהל אוהדת?

היו"ר ב.צ. קשת:
את התשובה לשאלה האחרונה אני מבקש להשאיר לישיבה הבאה.

א. יריב:
אני לא יודע בדיוק למי להפנות את השאלה. האם אפשר לקבל מושג מה הוצא על פיצויים בשטחים האלה שאנחנו ראינו במשך 10 - 15 השנים האחרונות?

האם יש קריטריונים לעניין זה? אם יש - מה הם? האם יש קריטריונים ואין יכולים ליישם אותם ומוכרחים להתפשר בחובאה ממקד וממכור?

ב. ידין:
האם פנתה חברת "חלמיש" לבקש את השטחים שעומדים לרשותכם ומה היתה תשובתכם לחברת "חלמיש" כנדון זה.

לחברת "חלמיש": מאז שנערך הסקר נוספו עוד משפחות בשטח או הסקר שנעשה על ידי שמשוני בזמנו עדיין תופס?

לעיריית תל-אביב: בזמנו פורטם שהשטח בשכונת עזרה מיועד לתעשייה קלה, ואז התחילה "תנובה" להקים את המחסנים הגדולים שלה וטרם קיבלה רשיון. אולי זה היה הגורם שבאותו איזור מאז ועד היום צצו כל מיני מפעלי תעשייה נוספים?

כאשר העירייה מקבלת מידע על הקמת מבנה על שטח של המינהל באופן בלתי חוקי, האם מודיעים למינהל? מה עושה המינהל?

א. ורדיגור:
בקשר לבעיית ההריסות: מה היה המצב בקדנציה הקודמת? האם יש כאן שיטה תל-אביבית או שיטה של השלטון?

אינני יודע אם זה כל כך מדויק לומר שהאמידים גרים בצפון והלא-אמידים גרים בדרום. אני כופר בכך. אבל נניח שהחלוקה הזאת היא כזאת, מהי המדיניות לגבי האזרחים שגרים בצפון, ואני מתיחס עכשיו רק לדיור. יש בניות בלתי חוקיות באיזורים הצפוניים של העיר.

אמנם בשאלה כאן שאלה על ידי חבר-הכנסת ידיד, אבל אני רוצה להדגיש יותר. שמענו כאן כמעט מכל הדוברים דברים בלתי מובנים. למשל, אמר לנו נציג החברה שבעד עמוד חשמל שנאלצו להקים שילמנו 8500 לירות. מה הם הקריטריונים של המחיר? מי קובע את המחיר? האם בית המשפט פסק או במשא ומתן בין הצדדים?

חוץ מהמחיר, מהי עצם המדיניות? איך אתם רואים את המדיניות הזאת של מתן פיצויים לאלה שלא מגיע להם, בגובה שלא מגיע? אני מבין שהעירייה נמצאת חזק בתוך העניינים, עם כל הגורמים האחרים. היו מקרים ששולמו פיצויים והשטח נתפס שבית. כבר מנהלים משא ומתן עם השני. והוזר-חלילה, אין לדבר סוף.

היו"ר ב.צ. קשת: אבקש את ראש העיר לא לענות לשלש השאלות של חבר-הכנסת ורדיגר, אלא בישיבה שתדון על מדיניות ולא בישיבה שאנחנו דנים על מה שראינו.

אני רוצה להוסיף שאלה אחת לכל הגורמים, אני חושב שראש העירייה יוכל לענות לנו עליה: כיצד מתבצע שיתוף הפעולה בין הגורמים העוסקים באותו הנושא - עירייה, מינהל, חלמיש, חברות הבניה. אינני מדבר על המשטרה. אל המשטרה מטלפנים ומזעיקים? האם יש גוף שפועל בשטח זה או אתם נזקקים אחד לשני בשעת הצורך?

נצ"מ ר. קומפורט: בדרך כלל הפניות אלינו ביחס לתפיסות קרקע לא באות בזמן שהן נעשות. אנחנו נענים לכל פניה מכל מוסד, מכל איש פרטי ובודקים את העניין מהצד החוקי. כאשר יש צורך להוציא צו הריסה, אנחנו מוציאים. כאשר צריך להרוס, המשטרה גוזמת גיבוי משטרה. כאשר יש עניין גדול, אנחנו באים בכוחות גדולים יותר.

א. פורב: אם דבר כזה קורה ביפו, אין בעיות. האוכלוסיה שם שקטה יותר. בששת החודשים האחרונים הרסנו שלש-ארבע פעמים בלי בעיות. אם זה קורה באיזור כפר שלם, יש בעיות. זה התחיל עם משפחת ביטון, היא תפסה שטח. קיבלנו סיוע מהמשטרה. כתוצאה מזה היתה התקהלות. המשפחה הוציאה צו מניעה. כעבור שלשה ימים קיבלנו ביטול צו מניעה. הוא הקים מבנה נוסף, פנינו פעם שניה למשטרה. פתחנו תיקים פליליים, התחלנו בהליכים משפטיים. קיבלנו צו סילוק יד.

כאן מתחילה בעיה של עדות כוזבת. המשטרה טוענת: ברגע שאנשים מעידים שהמבנה קיים מקדמת דנא, אין באפשרותה לתת סיוע. ואז שופט צריך לפסוק. קרו שלשה-ארבעה מקרים כאלה.

י. ברזני: אני מבקש לשאול את ראש העירייה: לא כל היחידות בשכונת סלמי מיועדות לפינוי מידי. נתקלתי בזיירת שגרה מאז 1948 במבנה אשר מתפורר ונהרג. היא טוענת שלא רוצים ליצור איתה מגע כדי להתפנות, משום שנמסר לה שהשטח שבו היא גרה אי אפשר לפנותו מחשש של תפיסה. השאלה הנשאלת: מה עושה המשפחה כדי להיטיב את תנאי מגוריה ולחיות בתנאים אנושיים?

פ. אוניקובסקי: אני מודיע לחברי ועדת הפנים של הכנסת: אין מקרה שרוצה להתפנות ולא באים איתו במגע. אם זה בשטחים של חלמיש ושל המינהל, אנחנו מוכנים להעביר את המשפחה לתנאים נאותים.

היו"ר ב.צ. קשת: מר ברזני מבקש להעביר את השם.

א. ויין: המשטרה מאבחת שני סוגים של מעשים בשטח. יש פלישה לשטח פתוח. פונים למשטרה והיא מטפלת בנושא. ברגע שמישהו מגדר שטח ובונה, המשטרה אומרת: הוא בונה בשטח שלו, המשטרה

איננה יכולה להתערב. תוכיחו שהשטח שלכם. אז מתחיל ענין להוכחת הבעלות במשך שנים.
על ידי גיזור השטח פתרו את השאלה של הזמנת המשטרה.

כאשר משהו מתחיל לבנות בתוך חצר מגורים -
צריך להוכיח שאמנם משם צריך להוציא צו

נצ"מ ר. קומפורט:

סילוק יד.

אנחנו בעזרת המשטרה ביצענו בייפו, במרכז העיר
כעשרים הריסות. הבעיה מתחילה ברגע שנכנסים
לשכונה ולא צריך להוסיף אף מלה, רק לומר "יצחק הררי". המשטרה בדרך כלל נענית.

ש. הררי:

חבר-הכנסת בארי שאל מה עושה המינהל מיד כאשר
נודע לו. כאשר נודע לו, הוא מוציא צו מניעה.
לא תמיד נודע לו ברגע שזה קורה. לפעמים נודע לו כאשר הבנין עומד. מגדירים בכמה קרשים
ואחרי זה בונים.

ז. קרוינצט:

כאשר נוגע, אתה פונה לבית המשפט והשופט בותן

את הצו. אם לא, העניין במשך חמשה-שבעה חודשים. אם עומדים הקירות, השופט אומר: אתה
תשני את מצבו לרעה. הדיון במשפט הפיננסי עוד לא החל, הוא יצמוד בינתיים לבנות. אם
תקבלו צו סילוק - הוא יהרוס. אבל אם הבית יעמוד, לא נוכל לפנות אותו.

יש כאן בעיה של יישום החוק, בעיה קשה. אם
צו המניעה ניתן, אתה צריך לשלוח מפקח שלש פעמים ביום כדי לראות אם הוא מפר את
הצו. לשטח אין אפשרות להיכנס. בשכונת התקווה השמאי לא יכול לשום את הקרקע, כי לא
נותנים לו להיכנס. אפילו בנוכחותי כאשר הוצאנו צו מניעה, האדם שנגדו הוצא הצו היכה
את המפקח ושר את המצלמה שלו משום שצילם. המשפט עוד נמשך. הגשנו תלונה ועד היום
לא קרה שום דבר.

י. בארי:

ניסיתם לגשת שוב בליצוי משטרה?

השמאי לא יכול להיכנס למקום. השופט קבע שהוא
יפנה, אבל שנשלם פיצויים. השמאי לא יכול
להיכנס. הזמינו את העורך-דין של האנשים האלה והוא לא בתן תשובה מתי אפשר להעריך
את השטח.

ז. קרוינצט:

במקרה כזה המשטרה לא צריכה לתת אפשרות לשמאי
להיכנס?

א. יריב:

אסביר בכמה משפטים את העניין. אני רוצה שנבין
את המצב. כל הנושא של השתלטות על אדמות

ש. להט:

ועל שטחים, כל הנושא של שוד, כל הנושא של עבירות בניה הוא תולדה של מערכת שהיתה
מפורזת עשרים וכמה שנים. כל יום שעבר פחות ופחות רצו לעסוק בנושא. זה תפקיד לא
נעים, זו עבודה לא נעימה. זה לא זוכה לפופולריות. הרבה יותר פשוט לדבר על דה-בינורי
ועל הלומות שאין להם שחר.

אמרתי לכם בעירייה: יש לי זוקומנט שכתוב עלינו:

אל ראש העירייה, בגדר שגובלת עם ביתי חופרת שכנתי. יש סכנה שהבית עלול להתמוטט. אני
מבקש מכבודו לשלוח פיקוח עירוני, כדי לקיים את החוק ולמנוע את החפירה. חתום חיים
נחמן ביאליק, 1.12.25". מהנדס העיר סיפר לי שזה נמצא בתיק של ביתו של ביאליק.

זוהי עשנות בשנים הזן פפקטים שהיו מגישים
זוהי. זה היה מודיע לשופט. השופט מוציא צו הריסה. הנאשם לא ביצע דבר.
הכל עבד במקביל: זה הגיש, זה תבע וזה פסק. כך העניין הזה נמשך.

לדעתי זו בעיה של קיום העיר תל-אביב, זה לא

ענין של הריסה. אני איתרתי את העניין. בייליתי עם ארצי ויין ולמדתי את העניין. ראיתי
שהנושא קריטי. אמרתי: עד שלא תנסה להתמודד עם הנושא, אין לנו קיום כהנהלת עירייה.

לפני שנה וחצי אמרתי, זה גם יביא בעקיפין את הנושא של שכונת המצוקה למעלה לכותרות ויצטרכו לתת תשובה, אם לא פתרון.
יש כאן עירבוב מין בשאינו מינו. על כפר שלם יש חוק שיכון ובינוי.

א. פרבר:
החוק איננו אוסר לבנות שם ולתפוס קרקעות. כפר שלם הוכרז כאיזור שיכון ב-1969. אז נותרו 760 משפחות. ידענו שנצטרך להתמודד עם אנשים שלא ירצו לצאת בשום אופן. רצינו להפקיע את השימוש בקרקעות, להכריח את האנשים לצאת באמצעות החוק, כאשר אנחנו נותנים להם דיור חלוף. עד שנת 1972 בכפר שלם שלטנו במצב. כל מי שפונה, לא תפסו את מקומו, ואם היו בניות - ברובן נהיוסו. ב-1972 ניתנה אמנסטיה לגבי קבוצת אנשים ומאז העניין התחיל להידרדר.

אנחנו שומרים באופן הכי טוב. אנחנו פועלים כבעלי קרקע, לא כעירייה. התביעה שאנחנו מגישים נעשית במסגרת חוק תכנון ובניה, בכח זה שאנחנו מייצגים את מדינת ישראל.

התפיסה היא בכמה אופנים: אם זו חצר - מאחר והקריטריונים לתשלום לפי חדר, אז הבנים והבנות בונים בתוך החצר. המשטרה איננה יכולה להתערב. הבניה נעשית בן לילה.

אנחנו עושים תרשימים ומגישים תביעות. העסק נסחב. בסופו של דבר מקבלים פסק דין. אבל מאחר והאנשים גרים איננו יכולים לפנות אותם. צורה שניה: מזיזים גדר, יש זחילה כלפי חוץ לשטחים שנתפסו. המשטרה טוענת שזה לא ברור. הולכים לבית המשפט ומתדיינים.

צורה שלישית: מקימים גדר. עד לפני שנה הלכנו והרסנו במרבית המקרים. כרגע הדברים לא מסתדרים. אנחנו צריכים ללכת לבית המשפט. הבעיה החמורה ביותר בתי עסק, בעיקר מוסכים ונגריות. כל מיני שימושים שאינם מגורים. על כך יש פסקי דין. יש תיקים בהוצאה לפועל. המשטרה בודקת, צריכה לתאם תאריכים - הדברים לוקחים הרבה זמן ולא מתבצעים בנקל.

פ. אוניקובסקי:
בתי המפשט קובעים את הפיצויים. ברוב המקרים אנחנו נותנים מעל ומעבר לקביעה של בית המשפט.

ש. להט:
אם אתה נותן מה שהשופט אומר והאיש איננו מוכן לקבל, מתחילה הפגנה ואתה עומד בודד.

פ. אוניקובסקי:
אם הסכום שנקבע על ידי בית המשפט איננו נותן חלוף, אז אנחנו בודקים את העניין מבחינה הומנית.

י. קפלן:
אני הסברתי בירושלים שעד 1972 הקצאות קרקע היו במישרין מהמינהל לחברת חלמיש. מ-1972 הקצאת הקרקע היא מהמינהל למשרד השיכון והוא מקצה לחברת חלמיש. ערערו על כך והחלטה נשארה בעינה דרך משרד השיכון.
לפני שנה עשינו הסדר של התחשבות בינינו לבין חברת חלמיש. אנחנו לקראת סיום ופתרון הבעיות.

א. פרבר:
הכוונה היתה לשכונת הארגזים. בשנת 1966 היתה פניה למינהל. עד שנת 70 לא נתקבלה תשובה. ניהלנו מו"מ. בעקבות מו"מ הכנו סקר על שכונת הארגזים. תחמנו אותה מרחוב נתיבות עד משטרת התנועה. מצאנו כ-225 משפחות, מתוכם היו בצריפים במגאי דיור קשים קרוב ל-100 משפחות.

אנחנו בשנת 1974 סיכמנו עם המינהל לפחות דבר אחד: המשפחות שזכאיות לדיור לפי קריטריונים של צפיפות וזכאיות לקבל פתרון דיור בחלמיש - המינהל יפנה אותן ואנחנו נפנה אותן. בשנה שעברה פינינו כ-10 משפחות.

מאחר והשטח לא נשמר, לפחות 4 נתפסו מחדש.

מ. יזיד: לא בכדי הזכרתי את הענין הזה.

ש. להט:
חבר-הכנסת יזיד שאל לא בכדי. השטח היה פנוי. יש מצב של תרבות מסוימת. אתם מתכננים ומתכננים. לו הייתם נותנים לחלמיש, אני מניח שהתפיסות היו יותר חלשות וחלמיש היה נותן את הפתרונות.

א. ויזן: באיזה מקום אנחנו רואים את המקור לכל הבעיות.

פ. אונגוובסקי: מר ורדיגר שאל אם היו תפיסות בצפון תל-אביב.

הי"ר ב. צ. קשת: לא, זו שאלה של מדיניות ועליה עוד נשמע.

א. ויזן:
לגבי אותם שודדי קרקעות אשר ממש תופסים קרקעות למטרות סחיטה: ישנו מספר אנשים שמגיע להם פתרון. אותה אישה אין אפשרות לפנות אותה, כי בשכנות לה יושבים אותם שודדי קרקעות. אם יפנו את הקרקע, הם ישדדו אותה. עד שיבנו בשטח אי אפשר לפנות אותה.

ש. להט:
זה לא מדויק. לאשה יתנו פתרון, אבל האשה רוצה לקבל פיצוי. אומרים לה: היום לא ניתן לך פתרון, נשמור לך את זכותך. היא לא מאמינה לנו, לכן היא לא יוצאת.

מ. יזיד: כאשר משפחה רוצה לצאת, שכניה לא נותנים לה לצאת.

הי"ר ב. צ. קשת:
רבותי, אני מודה לראש העיריה על ארגון הסיוע. אני מודה לכל אלה שהשתתפו. אנחנו בזה מטיימים את הישיבה של היום. על המשך תקבלו הודעה. מחר בשעה 8.30 ישיבת הועדה.

הישיבה ננעלה ב-12.10